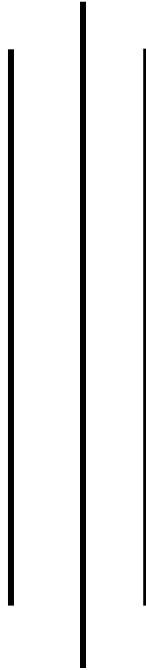

विधेयक संख्या

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धमा
व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक २०७४

२०७४

व्यवस्थापिका - संसद सचिवालय

सिंहदरवार, काठमाडौं ।

उद्देश्य र कारण

नेपालको संविधानको धारा 59 बमोजिम आर्थिक अधिकारको प्रयोग र धारा 60 बमोजिम राजस्व स्रोतको बाँडफाँड गर्ने विषयलाई कार्यान्वयनको लागि अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन र हस्तान्तरण सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको छ । संविधानको प्रावधान बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहको राजस्वको अधिकार, राजस्व बाँडफाँड, अनुदान, ऋण, बजेट व्यवस्थापन, सार्वजनिक खर्च तथा वित्तीय अनुशासन जस्ता विषयहरूमा कानूनी व्यवस्थाको लागि प्रस्तुत विधेयक पेश गर्नु परेको हो ।

(कृष्णबहादुर महारा)

उपप्रधान तथा अर्थ मन्त्री

**अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन विधेयक, २०७४ मा रहेको
प्रत्यायोजित व्यवस्थापन सम्बन्धी टिप्पणी**

सि.नं	दफा	प्रत्यायोजित व्यवस्थापनको कारण	प्रत्यायोजित व्यवस्थापन अन्तर्गत बनाईने कानूनको प्रकृति र सीमा	प्रत्यायोजित व्यवस्थापनबाट पर्ने सक्ने प्रभाव
१.	38	अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन गर्ने विविध विषयहरूको सम्बन्धमा मापदण्ड बनाई समय सापेक्ष तथा अन्तर्राष्ट्रिय परिप्रेक्ष अनुकूल हुने गरी आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्न आवश्यक भएकोले।	संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले समान रूपमा लागू गर्ने पुर्ण विषयलाई व्यवस्थित गरी राजश्वको वर्गीकरण, लेखांकन र वित्त व्यवस्था सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय परिवेश अनुकूल मापदण्ड बनाउने ।	समय क्रमसँगै हुने प्रविधिको विकास र त्यसबाट परेको प्रभाव समेतको आधारमा अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धी मापदण्डहरूका विषयमा एकरूपता कायम गर्न सकिने र सरकारी निकायबाट भए गरेका काम कारवाही संसद मार्फत जनतालाई सु-सूचित गर्न सकिने ।

**अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन विधेयक, २०७४ को
व्याख्यात्मक टिप्पणी**

दफा	दफा शीर्षक	व्याख्यात्मक टिप्पणी
२	परिभाषा:	विधेयकमा प्रयुक्त भएका बिभिन्न शब्दहरूको अर्थ स्पष्ट गर्न आवश्यक भएको ।
३.	कर, गैर कर, तथा रोयल्टी लगाउन सक्ने:	कुन कर कुन तहबाट लगाउने भन्ने बिषयलाई स्पष्ट र व्यवस्थित गर्न आवश्यक भएको ।
४.	गैरकरको दर निर्धारणका आधार:	लागत तथा संचालन र मर्मत खर्चलाई आधार बनाई राज्यका तीनै तहले गैरकर निर्धारण गर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
५.	एकल कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था:	सन्निकटता, प्रभावकारिता, मितव्ययिता, ऐतिहासिकता र व्यवहारिकता जस्ता सन्दर्भलाई ध्यानमा राख्दा कर/गैर कर लगाउने अधिकार खासखास तहमा भए पनि त्यसलाई संकलन एकल प्रशासनको माध्यमबाट गर्दा प्रशासकीय खर्चमा कमी हुने र राजस्व समेत बढी संकलन हुन सक्ने भएको।
६.	मूल्य अभिवृद्धि	विधेयकले तोकेका राजश्वका स्रोतबाट

	कर तथा अन्तशुल्कको बाँडफाँडः	प्राप्त रकम बिभाज्य कोषहरुमा जम्मा गरि सम्बन्धित आयोगले सिफारिस गरेको सुत्रका आधारमा बाँडफाँड आवश्यक भएको ।
७.	प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त रोयल्टीको बाँडफाँडः	संविधानको साझा सूचीमा परेकोले बाँडफाँड गर्न आवश्यक भएको ।
८.	वित्तीय समानीकरण अनुदानः	नेपालको संविधान बमोजिम नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहलाई र प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने वित्तीय समानीकरण अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
९.	सशर्त अनुदानः	कुनै खास उद्देश्य वा खास परियोजनाको लागि दिने वा खास शर्त तोकेर दिने प्रकृतिको अनुदानको व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
१०.	समपूरक अनुदानः	नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहलाई र प्रदेशले स्थानीय तहलाई योजनाको कूल लागतको आधारमा समपूरक अनुदान प्रदान गर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
११.	विशेष अनुदानः	नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहलाई र प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदान गर्ने विशेष अनुदान सम्बन्धी

		व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
१२.	वैदेशिक सहायता लिने अधिकार :	संविधानले वैदेशिक सहायता र ऋण लिने अधिकार नेपाल सरकारलाई प्रदान गरेको तथा प्रदेश र स्थानीय तहको लागि समेत नेपाल सरकारको तर्फबाट वैदेशिक ऋण लिन सक्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
१३.	वैदेशिक सहायताको क्षेत्र र प्रयोग :	वैदेशिक सहायता लिँदा राष्ट्रिय आवश्यकता र प्राथमिकतालाई आधार लिने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
१४.	आन्तरिक ऋण :	तीनै तहले आयोगले सिफारिस गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण लिनुपर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
१५	नेपाल सरकारले ऋण दिन सक्ने:	नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहलाई सम्झौता गरी ऋण दिन सक्ने व्यवस्था गर्न तथा प्रदेश र स्थानीय तहलाई ऋण सम्बन्धमा जिम्मेवार बनाउन आवश्यक भएको ।
१६.	सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार	तीनै तहलाई सार्वजनिक खर्चको सीमा तोक्न, प्राथमिकता तय गर्न, खर्चको प्रकृति र मात्राको स्वरूप निर्धारण गर्न तथा खर्च सम्बन्धी क्रियाकलापलाई

	गर्ने :	अनुमानयोग्य र पारदर्शी बनाउन आवश्यक भएको ।
१७.	मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नु पर्ने:	सार्वजनिक खर्चको विवरण तैयार गर्दा आगामी तीन वर्षको खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यकालीन खर्च संरचना तयार पार्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
१८.	आय-व्ययको प्रक्षेपण पेश गर्नुपर्ने:	प्रदेश तथा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्यांक सहितको विवरण नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालयमा पेश गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
१९.	राजश्व प्रस्ताव तयार गर्ने:	नयाँ कर वा गैर कर राजश्वको प्रस्ताव गर्दा वा भैरहेको कर वा गैरकर राजश्वमा परिवर्तन गर्दा त्यसको आवश्यकता, औचित्य र सम्भावित प्रभाव समेत उल्लेख गरी प्रस्ताव तयार गर्नु पर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
२०.	आर्थिक सर्वेक्षण पेश गर्नुपर्ने:	नेपाल सरकारले आर्थिक सर्वेक्षण मार्फत जनता प्रतिको उत्तरदायित्व निर्वाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।

२१.	राजश्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नु पर्ने:	संविधानमा संघीय कानूनले प्रदेश र स्थानीय तहको बजेट पेश गर्ने समय तोक्नु पर्ने प्रावधान भएकोले सोही बमोजिम बजेट पेश गर्नुपर्ने समय निर्धारण गर्न आवश्यक भएको ।
२२.	राजश्व र व्ययको अनुमान साथ संलग्न गर्नुपर्ने विवरण:	बजेट पेश गर्दा बिभिन्न विवरण पेश गर्नुपर्ने सम्बन्धी व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
२३.	घाटा बजेट पेश गर्न सक्ने:	आवश्यकता अनुसार घाटा बजेट पेश गर्न र त्यसो गर्दा घाटा पूर्तिका स्रोतको स्पस्ट आधार पेश गर्नु पर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
२४.	पेशकी खर्च :	विनियोजन विधेयक विचाराधीन रहेको अवस्थामा वित्तीय व्यवस्थालाई सुचारु राख्न चालु आर्थिक वर्षको व्ययको एक तिहाई अंशसम्म खर्च गर्न पाउने गरी पेशकी खर्च विधेयक पेश गर्न सक्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
२५.	आर्थिक तथा वित्तीय नीति अनुसरण गर्नुपर्ने:	तीनै तहको आर्थिक र वित्तीय नीति समान प्रकृतिको बनाउन आवश्यक भएको ।
२६.	संचित कोषमा	तीनै तहलाई प्राप्त हुने सबै रकम आ-

	दाखिला गर्नुपर्ने:	आफ्नो संचित कोषमा दाखिल गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
२७.	बजेटमा व्यवस्था गरेर मात्र खर्च गर्नुपर्ने:	सम्बन्धित संचित कोषमाथि व्ययभार हुने बाहेकका खर्च सम्बन्धित व्यवस्थापिकाबाट पारित गरेर मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
२८.	अनुदानको प्रयोग:	अनुदानको रकम जुन प्रयोजनका लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनका लागि मात्र खर्च गर्नुपर्ने व्यवस्था गरी प्राप्त रकम सदुपयोग गर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
२९.	रकमान्तर गर्न नपाउने:	बजेटमा पूँजीगत खर्चको रूपमा देखाइएको रकम चालु खर्चमा रकमान्तर गर्न नपाउने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
३०.	पारदर्शिता कायम गर्नुपर्ने:	तीनै तहलाई उत्तरदायी बनाउँदै आर्थिक र वित्तीय सूचनामा जनताको पहुँच पुऱ्याउने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
३१.	आय-व्ययको वर्गीकरण र लेखांकन:	तीनै तहले समान अभिलेखन पद्धति अवलम्बन गर्नु पर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।

३२.	आवधिक विवरण पेश गर्नुपर्ने:	मुलुकमा भैरहेका आर्थिक र वित्तीय क्रियाकलापको जानकारी लिन, एकीकृत तथ्यांक राख्न, त्रुटी सच्याउन, प्राथमिकता पहिल्याउन, राष्ट्रिय नीति बमोजिम काम कारवाही भए नभएको हेर्न मद्दत पुऱ्याउन आवश्यक भएको ।
३३.	अन्तर सरकारी वित्त परिषद्:	समग्र वित्त व्यवस्थाका विषयमा परामर्श र समन्वय गर्न एउटा अन्तरसरकारी वित्त परिषद्को व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
३४.	नेपाल सरकारले निर्देशन दिन सक्ने:	अन्तर सरकारी वित्तीय व्यवस्था सम्बन्धमा नेपाल सरकारले निर्देशन दिन सक्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
३५.	प्रदेशको जिम्मेवारी:	अन्तर सरकारी वित्तीय व्यवस्था सम्बन्धमा प्रदेशको जिम्मेवारीको व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
३६.	समन्वय र सहयोग गर्नुपर्ने:	प्रदेशले वित्त सम्बन्धी साझा चासो, सरोकार र हितका सम्बन्धमा सहयोग र समन्वय गर्न सक्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।

३७.	राजश्व उठाउने सम्बन्धी अन्तरिम व्यवस्था:	प्रदेश सरकार गठन नहुँदासम्म प्रदेशले उठाउने राजश्व नेपाल सरकारले उठाई संघीय संचित कोषमा राखिने तथा स्थानीय तहले लगाउने र उठाउने राजश्व कानून नबनेसम्म प्रचलित कानून बमोजिम उठाउन पाउने अन्तरिम व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
३८.	मापदण्ड बनाई लागु गर्न सक्ने :	प्राविधिक प्रकृतिका र तीनै तहले समान रुपमा लागु गर्न पर्ने विषयसंग सम्बन्धित मापदण्ड नेपाल सरकारले बनाई लागु गर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।
३९.	नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नुपर्ने	आय व्ययको वर्गीकरण, ढाँचा र मापदण्ड नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नुपर्ने व्यवस्था गर्न आवश्यक भएको ।

आर्थिक टिप्पणी

नेपालको संविधान बमोजिम नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहलाई अनुदान उपलब्ध गराउँदा संघीय संचित कोषमाथि व्ययभार पर्न जाने र संकलित केही राजस्व विभाज्यकोष खडा गरी संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीच बाँडफाँड गर्दा संघीय संचित कोषमा दाखिल हुने रकम घट्ने भए तापनि लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संस्थागत विकास एवं संविधान कार्यान्वयनका लागि प्रस्तुत विधेयकले मुलुकको समष्टिगत आर्थिक अवस्थामा सकारात्मक प्रभाव पार्ने देखिन्छ ।

अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन सम्बन्धमा व्यवस्था गर्न बनेको विधेयक

प्रस्तावनाः नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहको राजस्वको अधिकार, राजस्व बाँडफाँड, अनुदान, ऋण, वजेट व्यवस्थापन, सार्वजनिक खर्च तथा वित्तीय अनुशासन सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गर्न वाञ्छनीय भएकोले,

नेपालको संविधानको धारा २९६ को उपधारा (१) बमोजिमको व्यवस्थापिका-संसदले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद १ प्रारम्भिक

1. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भः** (१) यस ऐनको नाम “अन्तर-सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४” रहेको छ ।

(२) यो ऐन नेपाल सरकारले नेपाल राजपत्रमा सूचना प्रकाशन गरी तोकेको मितिदेखि प्रारम्भ हुनेछ ।

2. **परिभाषाः** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा,—

- (क) “आयोग” भन्नाले संविधानको धारा २५० बमोजिमको राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त आयोग सम्झनु पर्छ ।
- (ख) “घाटा बजेट” भन्नाले राजस्व र अनुदानको योग भन्दा व्यय बढी हुने गरी व्यवस्था भएको बजेट सम्झनु पर्छ ।
- (ग) “प्रदेश सञ्चित कोष” भन्नाले संविधानको धारा २०४ बमोजिमको प्रदेश सञ्चित कोष सम्झनु पर्छ ।
- (घ) “मन्त्रालय” भन्नाले नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रालय सम्झनु पर्छ ।
- (ङ) “योजना” भन्नाले आयोजना, परियोजना, कार्यक्रम समेत सम्झनु पर्छ ।
- (च) “वित्तीय समानीकरण अनुदान” भन्नाले दफा ८ बमोजिमको अनुदान सम्झनु पर्छ ।
- (छ) “विशेष अनुदान” भन्नाले दफा ११ बमोजिमको अनुदान सम्झनु पर्छ ।
- (ज) “समपूरक अनुदान” भन्नाले दफा १० बमोजिमको अनुदान सम्झनु पर्छ ।
- (झ) “सशर्त अनुदान” भन्नाले दफा ९ बमोजिमको अनुदान सम्झनु पर्छ ।

- (ज) “स्थानीय सञ्चित कोष” भन्नाले संविधानको धारा २२९ बमोजिमको स्थानीय सञ्चित कोष सम्झनु पर्छ ।
- (ट) “संघीय सञ्चित कोष” भन्नाले संविधानको धारा ११६ बमोजिमको संघीय सञ्चित कोष सम्झनु पर्छ ।
- (ठ) “संविधान” भन्नाले नेपालको संविधान सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद -२

राजस्वको अधिकार सम्बन्धी

3. कर, गैर कर तथा रोयल्टी लगाउन सक्ने: (१) नेपाल सरकारले संघीय कानून बमोजिम अनुसूची-१ मा उल्लिखित कर तथा गैर कर लगाउन र उठाउन सक्नेछ ।

(२) प्रदेशले प्रदेश कानून बमोजिम अनुसूची -२ मा उल्लिखित कर तथा गैर कर लगाउन र उठाउन सक्नेछ ।

(३) स्थानीय तहले स्थानीय कानून बमोजिम अनुसूची -३ मा उल्लिखित कर तथा गैर कर लगाउन र उठाउन सक्नेछ ।

(४) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्रचलित कानून बमोजिम लागेको आफ्नो अधिकार भित्रको दण्ड जरिवाना उठाउनेछ ।

(५) उपदफा (२) वा (३) बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहले कर लगाउँदा राष्ट्रिय आर्थिक नीति, वस्तु तथा सेवाको ओसार पसार, पूँजी तथा श्रम बजार, छिमेकी प्रदेश र स्थानीय तहलाई प्रतिकूल नहुने गरी लगाउनु पर्नेछ ।

(६) नेपाल सरकारले संघीय कानून बमोजिम प्राकृतिक स्रोतमा रोयल्टी लगाउन र उठाउन सक्नेछ ।

4. **गैर करको दर निर्धारणका आधारः** नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहले वस्तु वा सेवाको लागत, सञ्चालन र सम्भार खर्चलाई आधार मानी गैर करका दर निर्धारण गर्नु पर्नेछ ।
5. **एकल कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था:** (१) दफा ३ मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि नेपाल सरकार, प्रदेश वा स्थानीय तहमध्ये कुनै दुई तहले उठाउने देहायका कर तथा गैर कर देहाय बमोजिम एकल कर प्रशासन सम्बन्धी व्यवस्था बमोजिम उठाइनेछः-

- (क) नेपाल सरकारले आय कर उठाउँदा प्रदेशले कृषि आयमा लगाएको कर समेत उठाउने,
- (ख) प्रदेशले सवारी साधन कर उठाउँदा स्थानीय तहले सवारी साधनमा लगाएको कर समेत उठाउने,
- (ग) स्थानीय तहले घर वहाल कर उठाउँदा नेपाल सरकारले घर वहालमा लगाएको आय कर समेत उठाउने,
- (घ) स्थानीय तहले घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क उठाउँदा प्रदेशले लगाएको घर जग्गा रजिष्ट्रेशन शुल्क समेत उठाउने,
- (ङ) स्थानीय तहले विज्ञापन कर उठाउँदा प्रदेशले लगाएको विज्ञापन कर समेत उठाउने,
- (च) स्थानीय तहले मनोरञ्जन कर उठाउँदा प्रदेशले लगाएको मनोरञ्जन कर समेत उठाउने ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम उठेको करको प्रशासनिक खर्च वापत बढीमा दुई प्रतिशत रकम त्यस्तो कर उठाउने तहले आफ्नो सञ्चित कोषमा

जम्मा गरी बाँकी रकम जुन तहको कर उठाएको हो सोही तहको सञ्चित कोषमा जम्मा गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-३

राजस्वको बाँडफाँड सम्बन्धी

6. मूल्य अभिवृद्धि कर तथा अन्तशुल्कको बाँडफाँड: (१) नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच मूल्य अभिवृद्धि कर र आन्तरिक उत्पादनबाट उठेको अन्तशुल्क रकम बाँडफाँड गर्न नेपाल सरकारले एक संघीय विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो रकम सो कोषमा जम्मा गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम संघीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकममध्ये अठहत्तर प्रतिशत नेपाल सरकारलाई, सात प्रतिशत प्रदेशलाई र पन्ध्र प्रतिशत स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गरिनेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच बाँडफाँड गरिने रकममध्ये नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने रकम संघीय सञ्चित कोषमा दाखिल गरिनेछ र प्रदेशहरू तथा स्थानीय तहहरूलाई

प्राप्त हुने रकम नेपाल सरकारले देहायको विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो कोषमा सो रकम जम्मा गर्नेछः—

- (क) प्रदेशहरूले प्राप्त गर्ने रकम प्रदेश विभाज्य कोष,
- (ख) स्थानीय तहहरूले प्राप्त गर्ने रकम स्थानीय विभाज्य कोष ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम प्रदेश विभाज्य कोष र स्थानीय विभाज्य कोषमा जम्मा भएको रकम संविधान र यस ऐनको अधीनमा रही आयोगले निर्धारण गरेको आधार र ढाँचा बमोजिम प्रत्येक प्रदेश र स्थानीय तहलाई बाँडफाँड गरिनेछ ।

(५) उपदफा (४) बमोजिम बाँडफाँडबाट प्रत्येक प्रदेशले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित प्रदेश सञ्चित कोषमा र प्रत्येक स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी मासिक रूपमा उपलब्ध गराइनेछ ।

(६) यस दफा बमोजिम बाँडफाँड हुने रकम आर्थिक वर्षको अन्तिम महिनामा हिसाब मिलान गरिनेछ।

7. प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँडः (१) नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच संघीय कानून बमोजिम प्राकृतिक स्रोतबाट प्राप्त हुने रोयल्टीको बाँडफाँड गर्न नेपाल सरकारले एक संघीय विभाज्य कोष खडा गरी त्यस्तो रोयल्टीबाट प्राप्त रकम सो कोषमा जम्मा गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा रहेको रोयल्टीको बाँडफाँड नेपाल सरकारले अनुसूची - ४ बमोजिम वार्षिक रुपमा गर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम बाँडफाँड भएको रकममध्ये नेपाल सरकारले प्राप्त गर्ने रकम संघीय सञ्चित कोषमा, प्रदेशले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित प्रदेश सञ्चित कोषमा र स्थानीय तहले प्राप्त गर्ने रकम सम्बन्धित स्थानीय सञ्चित कोषमा जम्मा हुने गरी उपलब्ध गराइनेछ ।

परिच्छेद-४

अनुदान सम्बन्धी व्यवस्था

8. वित्तीय समानीकरण अनुदानः (१) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा आयोगको सिफारिशमा

प्रदेश र स्थानीय तहलाई वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम नेपाल सरकारबाट प्राप्त अनुदान र आफ्नो स्रोतबाट उठेको राजस्वलाई प्रदेशले प्रदेश भित्रका स्थानीय तहको खर्चको आवश्यकता र राजस्वको क्षमताको आधारमा प्रदेश कानून बमोजिम आयोगको सिफारिशमा वित्तीय समानीकरण अनुदान वितरण गर्नेछ ।

9. सशर्त अनुदानः (१) नेपाल सरकारले प्रदेश वा स्थानीय तह वा नेपाल सरकारको कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न संविधानको धारा २५१ को उपधारा (१) को खण्ड (ग) बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्दा नेपाल सरकारले योजना कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक शर्त तोक्नेछ र सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहले त्यस्तो शर्तको पालना गर्नुपर्नेछ ।

(३) प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानून बमोजिम आयोगले तोकेको आधार बमोजिम सशर्त अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ ।

10. **समपूरक अनुदान** (१) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई पूर्वाधार विकास सम्बन्धी कुनै योजना कार्यान्वयन गर्न समपूरक अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम समपूरक अनुदान प्रदान गर्दा देहायका कुराहरूलाई आधार बनाईनेछः-

- (क) योजनाको संभाव्यता,
- (ख) योजनाको लागत,
- (ग) योजनाबाट प्राप्त हुने प्रतिफल वा लाभ,
- (घ) योजना कार्यान्वयन गर्न सक्ने वित्तीय तथा भौतिक क्षमता वा जनशक्ति,
- (ङ) योजनाको आवश्यकता र प्राथमिकता ।

(३) प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानून बमोजिम समपूरक अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(४) उपदफा (१) र (३) बमोजिमको सम्पूरक अनुदान कुनै योजनाको कूल लागतको अनुपातका आधारमा प्रदान गरिनेछ ।

11. **विशेष अनुदानः** (१) नेपाल सरकारले देहायको कुनै उद्देश्य राखी प्रदेश वा स्थानीय तहबाट सञ्चालन गरिने कुनै खास योजनाको लागि विशेष अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछः-

- (क) शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी जस्ता आधारभूत सेवाको विकास र आपूर्ति गर्ने,
- (ख) अन्तर प्रदेश वा अन्तर स्थानीय तहको सन्तुलित विकास गर्ने,
- (ग) आर्थिक, सामाजिक वा अन्य कुनै प्रकारले विभेदमा परेको वर्ग वा समुदायको उत्थान वा विकास गर्ने ।

(२) प्रदेशले स्थानीय तहलाई प्रदेश कानून बमोजिम विशेष अनुदान प्रदान गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-५

वैदेशिक सहायता तथा आन्तरिक ऋण सम्बन्धी

12. वैदेशिक सहायता लिने अधिकार: (१) वैदेशिक अनुदान वा ऋण लिने अधिकार नेपाल सरकारको हुनेछ ।

(२) नेपाल सरकारले वैदेशिक अनुदान वा ऋण लिँदा देशको समष्टीगत आर्थिक स्थायित्व हुने गरी लिनु पर्नेछ ।

(३) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तहको लागि वैदेशिक अनुदान र प्रदेश तथा स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने योजनाका लागि सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट ऋण भुक्तानी गर्ने शर्तमा वैदेशिक ऋण लिई दिन सक्नेछ ।

13. वैदेशिक सहायताको क्षेत्र र प्रयोगः (१) नेपाल सरकारले वैदेशिक सहायताको परिचालनबाट प्राप्त हुने प्रतिफल र उपलब्धिको आँकलन गरी पारदर्शी रूपमा वैदेशिक सहायता लिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त वैदेशिक सहायताको परिचालन नेपाल सरकारले देहायको राष्ट्रिय आवश्यकता र प्राथमिकताका क्षेत्रमा गर्नु पर्नेछः-

(क) भौतिक पूर्वाधारको निर्माण, मर्मत र जिर्णोद्धार,

- (ख) शिक्षा, स्वास्थ्य र मानव विकास,
- (ग) स्वदेशी उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि,
- (घ) स्वदेशमा रोजगारी सिर्जना र क्षमता विकास,
- (ङ) विपद् व्यवस्थापन,
- (च) विज्ञान तथा प्रविधिको विकास र हस्तान्तरण,
- (छ) वातावरण संरक्षण र जलवायु परिवर्तन,
- (ज) सार्वजनिक निजी साझेदारीमा गरिने लगानी,
- (झ) सार्वजनिक निजी, सहकारी र सामुदायिक क्षेत्रको क्षमता नपुगेको क्षेत्रमध्ये नेपाल सरकारले वैदेशिक सहायता लिन उपयुक्त हुने भनी निर्धारण गरेका क्षेत्रहरु ।

14. **आन्तरिक ऋणः** (१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आयोगले सिफारिश गरेको सीमाभित्र रही आन्तरिक ऋण लिन सक्नेछ ।

तर प्रदेश तथा स्थानीय तहले आन्तरिक ऋण लिनु अघि नेपाल सरकारको सहमति लिनु पर्नेछ ।

(२) नेपाल सरकार तथा प्रदेशले प्रचलित कानूनको अधीनमा रही ऋणपत्र जारी गरी आन्तरिक ऋण उठाउन सक्नेछ ।

(३) प्रदेश तथा स्थानीय तहले आन्तरिक ऋण लिन नेपाल सरकारको सहमति माग गर्दा आन्तरिक ऋण लिन खोजिएको योजना, योजनाबाट प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धि, ऋण भुक्तानी योजना, ऋण दिने संस्थाको विवरण सहितको प्रस्ताव मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (४) बमोजिम पेश भएको प्रस्ताव कार्यान्वयन योग्य देखिएमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहलाई आन्तरिक ऋण लिन सहमति दिन सक्नेछ ।

15. नेपाल सरकारले ऋण दिन सक्नेः (१) प्रदेश वा स्थानीय तहले ऋण रकमको उपयोग, भुक्तानीको तरिका तथा समय सीमा समेत उल्लेख गरी ऋणको लागि मन्त्रालय समक्ष अनुरोध गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम प्राप्त अनुरोध मनासिव देखिएमा नेपाल सरकारले ऋण प्रदान गर्ने स्वीकृति दिन सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम नेपाल सरकारबाट ऋण प्रदान गर्ने स्वीकृति भएमा मन्त्रालयले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहसँग सम्झौता गर्नेछ ।

(४) नेपाल सरकारबाट प्राप्त ऋण प्रदेश वा स्थानीय तहले सम्झौतामा उल्लिखित अवधिभित्र चुक्ता नगरेमा नेपाल सरकारले सम्बन्धित प्रदेश वा स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुदानबाट त्यस्तो ऋण रकम असूली गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-६

सार्वजनिक खर्च सम्बन्धी व्यवस्था

16. सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्नेः

(१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले प्रत्येक आर्थिक वर्षमा आ-आप्तमनो कार्यक्षेत्रभिन्नका विषयहरूमा हुने सार्वजनिक खर्चको अनुमानित विवरण तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको विवरण तयार गर्दा चालु खर्च, पूर्वीगत खर्च र वित्त व्यवस्थाका लागि आवश्यक पर्ने रकम समेत छुट्याउनु पर्नेछ ।

17. मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नु पर्नेः (१)

नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले दफा १६ बमोजिमको सार्वजनिक खर्चको विवरण तयार गर्दा आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यकालीन खर्च संरचना तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम तयार गरिने मध्यकालीन खर्च संरचनामा देहायका विवरण खुलाउनु पर्नेछः-

(क) प्रस्तावित योजनाको उद्देश्य,

- (ख) प्रस्तावित योजनाको लागि संभाव्यता अध्ययन गर्न वा खर्च छुट्याउन आवश्यक रहेको कुराको पुष्ट्याई,
- (ग) प्रस्तावित योजना कार्यान्वयन हुन सक्ने आर्थिक वर्ष र त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धि,
- (घ) प्रस्तावित योजना लागू गर्न आवश्यक पर्ने खर्चको विवरण,
- (ङ) खर्च व्यहोर्ने स्रोत र खर्च गरिएको रकमबाट प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धिको प्रक्षेपण,
- (च) प्रस्तावित योजनाको मध्यम अवधिको खर्चको रणनीति र त्यसको वार्षिक खर्चसँगको तादात्म्यता,
- (छ) संचालित योजना भए गत आर्थिक वर्षमा छुट्याइएको खर्च अनुसार लक्ष हासिल भए नभएको यथार्थ विवरण ।

(३) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि प्रदेश तथा स्थानीय तहले यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले तीन वर्षसम्म सोही उपदफा बमोजिमको मध्यकालिन खर्च संरचना आ—आफ्नो प्राथमिकता र आवश्यकताका आधारमा तयार गर्न सक्नेछन् ।

18. आय व्ययको प्रक्षेपण पेश गर्नु पर्ने: प्रदेश तथा स्थानीय तहले आगामी आर्थिक वर्षको लागि आय व्ययको प्रक्षेपण गरिएको तथ्याङ्क सहितको देहायका विवरण प्रत्येक वर्षको पुष मसान्तभित्र मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछः-

- (क) व्ययको अनुमान,
- (ख) आफ्नो स्रोतबाट संकलन हुन सक्ने अनुमानित राजस्व,
- (ग) राजस्व वाँडफाँडबाट प्राप्त हुन सक्ने अनुमानित रकम,
- (घ) अनुदानबाट प्राप्त हुन सक्ने अनुमानित रकम,
- (ङ) वजेट घाटा पूर्ति गर्न आवश्यक पर्ने अनुमानित रकम र त्यसको स्रोत ।

19. राजस्व प्रस्ताव तयार गर्ने: (१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले कर वा गैर कर राजस्वको

प्रस्ताव गर्दा वा भैरहेको कर वा गैर कर राजस्वमा परिवर्तन गर्नु पर्दा त्यसको आवश्यकता, औचित्य तथा त्यसबाट पर्ने प्रभाव समेत उल्लेख गरी प्रस्ताव तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम राजश्व प्रस्ताव तयार गर्दा प्रदेश वा स्थानीय तहले त्यस्तै विषयमा नेपाल सरकार, अन्य प्रदेश वा स्थानीय तहले लगाएका कर वा गैर कर र त्यसका दरसँग यथासंभव तादात्म्य हुने गरी गर्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद-७

राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धी व्यवस्था

20. आर्थिक सर्वेक्षण पेश गर्नु पर्ने: नेपाल सरकारले राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नु अगावै संघीय संसदमा आर्थिक सर्वेक्षण पेश गर्नु पर्नेछ ।
21. राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नु पर्ने: (१) नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्रीले प्रत्येक वर्ष संविधान बमोजिम आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान संघीय संसदको दुवै सदनको संयुक्त बैठकमा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(२) प्रदेशको अर्थमन्त्रीले प्रत्येक वर्ष असार महिनाको एक गतेभित्र आगामी आर्थिक वर्षको

राजस्व र व्ययको अनुमान प्रदेश सभामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(३) गाउँ कार्यपालिका र नगर कार्यपालिकाले प्रत्येक वर्ष असार महिनाको पन्ध्र गतेभित्र आगामी आर्थिक वर्षको राजस्व र व्ययको अनुमान सम्बन्धित गाउँ वा नगर सभामा पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) प्रदेश तथा स्थानीय तहले आपूमले उठाएको राजस्व र यस ऐन बमोजिम राजस्व बाँडफाँडबाट प्राप्त हुने रकमबाट प्रशासनिक खर्च पुग्ने गरी राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) यस दफा बमोजिम पेश गरिने राजस्व र व्ययको अनुमान दफा ३८ बमोजिमको मापदण्ड अनुरूप हुनु पर्नेछ ।

22. राजस्व र व्ययको अनुमान साथ संलग्न गर्नु पर्ने

विवरण: (१) नेपाल सरकार तथा प्रदेशले राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्दा देहायका विवरण संलग्न गर्नु पर्नेछः-

(क) अधिल्लो आर्थिक वर्षमा गरिएको राजस्वको अनुमान अनुसार राजस्व संकलन भए नभएको तथा प्रत्येक

मन्त्रालयलाई छुट्याइएको खर्चको रकम र खर्च अनुसारको लक्ष हासिल भए नभएको विवरण,

- (ख) दफा १७ बमोजिमको मध्यकालीन खर्च संरचना,
- (ग) आगामी तीन आर्थिक वर्षको राजस्व, व्यय र अनुमानको प्रक्षेपण,
- (घ) ऋण, लगानी तथा दायित्व सम्बन्धी विवरण,
- (ङ) वित्तीय सन्तुलन कायम गर्न अपनाइने रणनीति उल्लेख भएको वित्तीय नीति,
- (च) आगामी तीन आर्थिक वर्षको कूल ग्राहस्थ उत्पादनमा हुने बृद्धिदर, मुद्रास्फिति, चालू खाता सन्तुलन र भुक्तानी सन्तुलनको स्थिति उल्लेख भएको समष्टिगत आर्थिक स्थिति,
- (छ) कर वा गैर करमा छुट दिइएको विवरण ।

(२) नेपाल सरकार तथा प्रदेशले अघिल्लो वर्ष अनुमान गरे अनुसारको राजस्व संकलन हुन नसकेको वा मन्त्रालयलाई छुट्याएको रकम लक्ष अनुसार खर्च हुन नसकेकोमा त्यसको कारण र त्यसका लागि गरिने सुधारका उपाय समेत उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिमको विवरणमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) खण्ड (च) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रदेशले सो खण्ड बमोजिमको विवरण पेश गर्नु पर्ने छैन ।

(४) स्थानीय तहले राजस्व र व्ययको अनुमान पेश गर्दा अघिल्लो आर्थिक वर्षमा गरिएको राजस्वको अनुमान अनुसार राजस्व संकलन हुन नसकेको वा खर्चको लागि छुट्याएको रकम लक्ष अनुसार खर्च हुन नसकेकोमा त्यसको कारण र त्यसका लागि गरिने सुधारका उपायको विवरण संलग्न गर्नु पर्नेछ ।

23. **घाटा बजेट पेश गर्न सक्नेः** (१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले सम्बन्धित व्यवस्थापिकामा आवश्यकता अनुसार घाटा बजेट पेश गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम घाटा बजेट पेश गर्दा बजेट घाटा पूर्ति गर्ने स्रोतको स्पष्ट आधार समेत खुलाउनु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (१) बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहले घाटा बजेट पेश गर्दा नेपाल सरकारले संविधान र प्रचलित कानून बमोजिम कुनै सुझाव वा निर्देशन दिएको भए सोको पालना गर्नु पर्नेछ ।

(४) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रशासनिक खर्च व्यहोर्न घाटा बजेट पेश गर्न सकिने छैन ।

24. **पेशकी खर्च:** (१) नेपाल सरकार तथा प्रदेशले विनियोजन विधेयक बिचाराधिन रहेको अवस्थामा चालू आर्थिक वर्षको व्यय अनुमानको एक तिहाई भन्दा बढी नहुने गरी ऐन बमोजिम खर्च गर्न सक्नेछन् ।

(२) स्थानीय तहले विनियोजन विधेयक विचाराधिन रहेको अवस्थामा चालू आर्थिक वर्षको व्ययको एक तिहाई भन्दा बढी नहुने गरी कानून बमोजिम खर्च गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम खर्च भएको रकम विनियोजन विधेयकमा समावेश गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-८

वित्तीय अनुशासन

25. आर्थिक तथा वित्तीय नीति अनुशरण गर्नु पर्ने: प्रदेश तथा स्थानीय तहले आर्थिक र वित्तीय नीति तर्जुमा गर्दा नेपाल सरकारको आर्थिक र वित्तीय नीति अनुशरण गर्नु पर्नेछ ।
26. सञ्चित कोषमा दाखिल गर्नु पर्ने: यस ऐनमा अन्यथा व्यवस्था भएकोमा बाहेक नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहलाई प्राप्त हुने सबै आय आप्मनो सञ्चित कोषमा दाखिल गर्नु पर्नेछ ।
27. बजेटमा व्यवस्था गरेर मात्र खर्च गर्नु पर्ने: नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले सञ्चित कोषमाथि व्ययभार हुने रकम बाहेकका अन्य रकम आप्मनो बजेटमा व्यवस्था गरी सम्बन्धित व्यवस्थापिकाबाट त्यस्तो बजेट स्वीकृत भएपछि मात्र खर्च गर्नु पर्नेछ ।
28. अनुदानको प्रयोग: यस ऐन वा प्रचलित कानून बमोजिम प्राप्त भएको अनुदानको रकम जुन प्रयोजनको लागि प्राप्त भएको हो सोही प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्नु पर्नेछ ।
29. रकमान्तर गर्न नपाइने: बजेटमा पूँजीगत खर्चको रूपमा विनियोजन भएको रकम चालू खर्चमा रकमान्तर गर्न पाइने छैन ।

30. पारदर्शीता कायम गर्नुपर्ने: (१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी काम कारबाही यस ऐन र प्रचलित कानून बमोजिम पारदर्शी रूपमा गर्नु पर्नेछ ।

(२) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आय व्यय विवरणको लेखा प्रचलित कानून बमोजिम लेखा परीक्षण गरी पन्ध्र दिनभित्र तत्सम्बन्धी विवरण सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(३) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले बजेट कार्यान्वयनको वार्षिक समीक्षा गरी तत्सम्बन्धी विवरण प्रत्येक वर्षको कात्तिक मसान्तभित्र सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

(४) नेपाल सरकारले प्रदेश तथा स्थानीय तह समेतको आर्थिक विवरणको आधारमा एकीकृत आर्थिक विवरण तयार गरी प्रत्येक वर्षको पुष मसान्तभित्र सार्वजनिक गर्नु पर्नेछ ।

31. आय व्ययको वर्गीकरण तथा लेखांकन: नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आय व्ययको वर्गीकरण तथा लेखांकन नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

32. आवधिक विवरण पेश गर्नु पर्ने: (१) नेपाल सरकार, प्रदेश तथा स्थानीय तहले आय र व्ययको आवधिक विवरण नेपाल सरकारले तोकेको ढांचामा तयार गर्नु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (३) बमोजिम स्थानीय तहबाट प्राप्त विवरण समेत समावेश गरी प्रदेशले आफ्नो आय र व्ययको चौमासिक विवरण त्यस्तो अवधि समाप्त भएको मितिले तीस दिन भित्र मन्त्रालय समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ।

(३) स्थानीय तहले आफूले गरेको आय र व्ययको चौमासिक विवरण त्यस्तो अवधि समाप्त भएको मितिले पन्ध्र दिन भित्र मन्त्रालय तथा प्रदेश समक्ष पेश गर्नु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिम प्रदेश र स्थानीय तहले दोस्रो चौमासिक आय व्ययको विवरण पेश गर्दा तेस्रो चौमासिकमा हुन सक्ने आय र व्ययको अनुमान समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

(५) उपदफा (२) र (३) बमोजिम तोकिएको अवधिभित्र विवरण पेश हुन नआएमा नेपाल सरकारले प्रदेश र स्थानीय तहलाई उपलब्ध गराउने अनुदान रोक्का गर्न सक्नेछ ।

परिच्छेद-९
विविध

33. अन्तर-सरकारी वित्त परिषदः (१) नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहबीच अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापनका विषयमा परामर्श तथा समन्वय गर्न देहायको अन्तर-सरकारी वित्त परिषद रहनेछः-

(क) नेपाल सरकारको अर्थ मन्त्री

-

संयोजक

(ख) प्रदेशको अर्थ मन्त्री

-सदस्य

(ग) गाउँपालिका र नगरपालिका मध्येबाट प्रत्येक प्रदेशबाट एक एकजना प्रतिनिधित्व हुने गरी प्रदेशले सिफारिश गरेका चौध जना

-सदस्य

(घ) वित्त सम्बन्धी विज्ञहरु मध्येबाट मन्त्रालयले मनोनयन गरेको कम्तीमा एक जना महिला

सहित तीन जना

-सदस्य

(ङ) सचिव, मन्त्रालय

-सदस्य सचिव

(२) उपदफा (१) को खण्ड (घ) बमोजिम मनोनीत सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ ।

(३) उपदफा (२) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि मनोनीत सदस्यले पदीय जिम्मेवारी पूरा नगरेमा मन्त्रालयले निजलाई जुनसुकै बखत सदस्यबाट हटाउन सक्नेछ ।

तर त्यसरी निजलाई सदस्यबाट हटाउनु अघि आफ्नो सफाई पेश गर्ने मौका दिनु पर्नेछ ।

(४) अन्तर सरकारी वित्त परिषदको बैठक प्रत्येक वर्षको चैत्र महिनामा एकपटक र अन्य बैठक संयोजकले तोकेको मिति र समयमा बस्नेछ ।

(५) अन्तर सरकारी वित्त परिषदको बैठकमा आयोगको अध्यक्ष वा निजले तोकेको सदस्य र अन्य निकायको प्रतिनिधिलाई आमन्त्रण गर्न सकिनेछ ।

(६) अन्तर सरकारी वित्त परिषदको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि सो परिषद आफैँले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

34. नेपाल सरकारले निर्देशन दिन सक्नेः (१) नेपाल सरकारले संविधानको धारा २३२ को उपधारा (२) बमोजिम प्रदेशहरु बीच समन्वय गर्नु पर्ने वित्त

सम्बन्धी विषयमा प्रदेश मन्त्रिपरिषद्लाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु प्रदेश मन्त्रिपरिषद्को कर्तव्य हुनेछ ।

(२) नेपाल सरकारले संविधानको धारा २३२ को उपधारा (८) बमोजिम वित्त सम्बन्धी विषयमा आँफै वा प्रदेश मार्फत स्थानीय तहलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ र त्यस्तो निर्देशनको पालना गर्नु स्थानीय तहको कर्तव्य हुनेछ ।

35. **प्रदेशको जिम्मेवारी:** (१) एक प्रदेशले अर्को प्रदेशको वित्त विषयसँग सम्बन्धित कानून, निर्णय वा आदेश कार्यान्वयनमा सहयोग गर्नु पर्नेछ ।

(२) एक प्रदेशले अर्को प्रदेशका बासिन्दालाई वित्त सम्बन्धी विषयमा समान सुरक्षा, व्यवहार र सुविधा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

36. **समन्वय र सहयोग गर्नु पर्ने:** (१) एक प्रदेशले अर्को प्रदेशसँग वित्त सम्बन्धी साझा चासो, सरोकार र हितका विषयमा सूचना आदान प्रदान गर्न, परामर्श गर्न तथा आफ्ना कार्य र विधायन बारे आपसमा समन्वय र आपसी सहयोग विस्तार गर्न सक्नेछन् ।

(२) नेपाल सरकार, प्रदेश वा स्थानीय तहले आपसमा समन्वय गरी आफ्नो जिम्मेवारी भित्रको

राजस्व एक अर्का मार्फत उठाउन वा कुनै खास प्रकारका राजस्व एकद्वार प्रणालीबाट उठाउने व्यवस्था गर्न सक्नेछन् ।

(३) नेपाल सरकार, प्रदेश वा स्थानीय तहले राजस्वका दर यथासंभव समान रूपमा कायम गर्ने वा तत्सम्बन्धी अन्य विषयमा आवश्यक समन्वय गर्न सक्नेछन् ।

37. राजस्व उठाउने सम्बन्धी अन्तरिम व्यवस्थाः (१) प्रदेश सञ्चित कोषको व्यवस्था र सञ्चालन नभएसम्मको लागि यस ऐन बमोजिम प्रदेशले उठाउन पाउने कर, गैर कर तथा दण्ड जरिवाना नेपाल सरकारले उठाई संघीय सञ्चित कोषमा दाखिल गर्नेछ ।

(२) स्थानीय तहले यस ऐन बमोजिम उठाउन पाउने कर, गैर कर तथा दण्ड जरिवाना सम्बन्धित गाउँसभा वा नगर सभाबाट कानून नबनेसम्म प्रचलित कानून बमोजिम उठाउन सक्नेछन् ।

38. मापदण्ड बनाई लागू गर्न सक्नेः नेपाल सरकारले यो ऐन कार्यान्वयन गर्न आवश्यक मापदण्ड बनाई लागू गर्न सक्नेछ ।

39. नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्ने: मन्त्रालयले यस ऐन बमोजिम तोकेको आय व्ययको वर्गीकरण, ढाँचा र दफा ३८ बमोजिमको मापदण्ड नेपाल राजपत्रमा प्रकाशन गर्नुपर्नेछ ।

अनुसूची - १

(दफा ३ को उपदफा (१) सँग सम्बन्धित)

नेपाल सरकारले लगाउन सक्ने कर तथा गैर कर

(क) कर

- (१) भन्सार महसुल
- (२) अन्तःशुल्क
- (३) मूल्य अभिवृद्धि कर
- (४) संस्थागत आयकर
- (५) व्यक्तिगत आयकर
- (६) पारिश्रमिक कर दस्तुर
- (७) सामाजिक सुरक्षा कर
- (८) स्वास्थ्य सेवा कर
- (९) पूर्वाधार कर
- (१०) कृषि सुधार शुल्क
- (११) प्रदुषण शुल्क
- (१२) शिक्षा सेवा कर
- (१३) सडक मर्मत तथा सुधार
- (१४) संघीय कानून अनुसार लगाइने अन्य कर ।

(ख) गैर कर

- (१) राहदानी शुल्क
- (२) भिसा शुल्क
- (३) पर्यटन दस्तुर
- (४) सेवा शुल्क दस्तुर
- (५) दूर संचार सेवा दस्तुर
- (६) वन पैदावार शुल्क
- (७) टेलिफोन स्वामित्व शुल्क
- (८) संघीय कानून अनुसार लगाइने अन्य गैर कर ।

अनुसूची - २

(दफा ३ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)
प्रदेशले लगाउन सक्ने कर तथा गैर कर

(क) कर

- (१) घर-जग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्क
- (२) सवारी साधन कर
- (३) मनोरञ्जन कर
- (४) विज्ञापन कर
- (५) कृषि आयमा कर
- (६) सडक निर्माण तथा सम्भार दस्तुर
- (७) टिकट दस्तुर
- (८) जुवाःचिठ्ठा, क्यासिनोमा लगाइएको कर ।

(ख) गैर कर

- (१) सेवा शुल्क दस्तुर
- (२) पर्यटन शुल्क ।

अनुसूची-३

(दफा ३ को उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

स्थानीय तहले लगाउन सक्ने कर तथा गैर कर

(क) कर

- (१) सम्पत्ति कर
- (२) घर वहाल कर
- (३) घर-जग्गा रजिस्ट्रेसन शुल्क
- (४) सवारी साधन कर
- (५) भूमि कर (मालपोत)
- (६) मनोरञ्जन कर
- (७) विज्ञापन कर
- (८) व्यवसाय कर
- (९) होडिर्ग वोर्ड कर ।

(ख) गैर कर

- (१) सेवा शुल्क दस्तुर,
- (२) पर्यटन शुल्क,
- (३) पार्किङ शुल्क,
- (४) वहाल विटौरी शुल्क,
- (५) जडीबुटी, कवाडी र जीवजन्तु शुल्क,
- (६) ईन्जिन जडान नभएका टाँगा, रिक्सा, अटो रिक्सा लगायतका सवारी साधन, केवलकार तथा वोटमा लाग्ने शुल्क ।

अनुसूची ४

(दफा ७ को उपदफा (२) सँग सम्बन्धित)

प्राकृतिक स्रोतको रोयल्टीको बाँडफाँड (प्रतिशतमा)

क्र.सं.		नेपाल सरकार	सम्बन्धित प्रदेश	सम्बन्धित स्थानीय तह
१	पर्वतारोहण	८५	१०	५
२	विद्युत	८५	१०	५
३	वन	८५	१०	५
४	खानी तथा खनिज	८५	१०	५

नोटः

- (१) कुनै प्राकृतिक स्रोत एक प्रदेश तथा स्थानीय तह भित्र मात्र पर्ने भएमा त्यस्तो प्रदेश तथा स्थानीय तहले पाउने रोयल्टी रकम सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहको सञ्चित कोषमा जम्मा गरिनेछ ।
- (२) कुनै प्राकृतिक स्रोत दुई वा सो भन्दा बढी प्रदेश तथा स्थानीय तहको भित्र पर्ने भएमा त्यस्तो प्रदेश तथा स्थानीय तहले पाउने रोयल्टी रकम प्रभाव क्षेत्रको आधारमा सम्बन्धित सम्बन्धित प्रदेश तथा स्थानीय तहको सञ्चित कोषमा जम्मा गरिनेछ ।